

Beleidsplan Stichting de Dotterbloem

Stichting voor natuur- en landschapsbeheer in het Zuidelijk Westerkwartier

*Foto voorblad: Dotterbloemen op 16 april 2016 in een sloot met kwelwater nabij het Wilgepad,
Boerakker*

Voorwoord

Voor u ligt het beleidsplan van Stichting de Dotterbloem. Het plan is gedurende de maanden oktober-november 2017 opgesteld, om voor de komende jaren doelen en middelen van de Stichting te verwoorden. Het bestuur van de Stichting en de direct betrokken beheerders en pachters van natuurgrond van de Stichting hebben daarmee een gemeenschappelijke 'leidraad'. Het beleidsplan is ook voor relaties en andere terrein beherende organisatie en sponsors. Voor hen geeft het plan informatie over wat de Stichting doet en wil doen, opdat zij hierop kunnen reageren en anticiperen. De Stichting ontvangt voor het natuurbeheer vergoedingen vanuit de provinciale overheid. Om die reden mag deze overheid ook weten wat de Stichting doet, wat haar doelstellingen zijn en hoe zij deze tracht te verwezenlijken.

Dit beleidsplan begint met een schets over het ontstaan en de ontwikkeling van de Stichting. De begrenzing van het werkgebied van de Stichting wordt aangegeven. De abiotische, landschappelijke en natuurlijke omstandigheden van het werkgebied worden in het kort beschreven. De landschappelijke en natuurlijke waarden van het gebied vormen het uitgangspunt van het werk van de Stichting. Vervolgens komen de doelen, middelen en werkwijzen om de doelen te realiseren aan de orde.

Als laatste zijn de in eigendom zijnde natuurterreinen opgesomd en per perceel is het natuurdoelpakket wat van toepassing is vermeld.

Moge het beleidsplan bijdragen tot (een) 'bloeiende Dotterbloem(en)' in het Zuidelijke Westerkwartier.

Het bestuur van Stichting Dotterbloem,
29 november 2017.

Stichting de Dotterbloem
Secretariaat: 't Kret 2A
9356 TE Tolbert
Tel nr 06-12122166
E-mail f.dijkstra2a@gmail.com

RSIN: 817193789
K. van K. 02095652
www.stichtingdedotterbloem.nl
Bank: NL25 RABO 0129 1519 04

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding: Stichting de Dotterbloem	6
Het werkgebied	6
Ontstaansgeschiedenis van het Zuidelijk Westerkwartier, in het kort.	7
Bodem en water in het ZWK	8
Natuur en landschap	8
Elzensingelgebied	12
Rol van de stichting	14
Kader waarbinnen de stichting werkt	14
Relaties	15
doelen van de stichting	15
Middelen voor realisatie van doelen	16
Personele middelen	16
Fysieke middelen	17
Financiële middelen	18
Te verwachten ontwikkelingen 2017-2020	18
Bijlage A: Eigendom en beheer van de Stichting, stand van zaken oktober 2017	20
Bijlage B: Over de Dotterbloem zelf.....	26
Bijlage C: Samenstelling van het bestuur, november 2017.	27
Colofon:	27

Waarvoor wij het doen: Jeugd maakt kennis met natuur en landschap 'Op de Lutje Gast'.

Inleiding: Stichting de Dotterbloem

De Stichting is op 3 augustus 2006 opgericht vanuit twee agrarische natuurverenigingen in het Zuidelijk Westerkwartier, 'Natuur en Milieuvereniging De Eendracht' en 'Boer & Natuur Zuidelijk Westerkwartier'. De Stichting is opgericht om de natuur- en landschapswaarden van het Zuidelijk Westerkwartier te behouden, te ontwikkelen en om inhoud te geven aan streekeigen natuur en cultuur. Letterlijk: 'De dotterbloem mag weer gaan groeien en bloeien in het Zuidelijk Westerkwartier'. De Stichting komt voort uit het Zuidelijk Westerkwartier, het streven is het beheer uit te voeren 'door en voor' de streek.

De Stichting doet dit door terreinen, zowel binnen als buiten het Natuurnetwerk Nederland (NNN), te verwerven, te pachten en in te richten. De percelen worden vervolgens verpacht aan leden van agrarische natuurverenigingen. Deze pachters voeren het beheer uit op basis van door de provincie aangegeven beheerpakketten, daaruit voortvloeiende beheerplannen en beheervoorschriften.

Het werkgebied

Het werkgebied van de Stichting is het Zuidelijk Westerkwartier (ZWK). Het gebied wordt begrensd in het westen, zuiden en oosten door de provincie grenzen van Groningen met Friesland en Drenthe. In het noorden is de provinciale weg van Groningen via Zuidhorn en Grijpskerk naar Buitenpost de grens. Het van Starkenborghkanaal en de A7 doorsnijden de streek. Het gebied betreft de gemeenten Leek, Marum, Grootegast en een deel van Zuidhorn.

Figuur 1: Het Zuidelijke Westerkwartier, werkgebied van Stichting de Dotterbloem

Ontstaansgeschiedenis van het Zuidelijk Westerkwartier, in het kort.

Voor begrip van het ontstaan van het landschap van het ZWK zoals we dit thans aan het maaiveld waarnemen moeten we terug gaan tot de voorlaatste ijstijd, meer dan 130.000 jaar geleden. Het smeltwater van het ijs uit deze ijstijd (het Saalien) had diepe dalen uitgesleten en drie zuidwest-noordoost liggende zandruggen met keileem achtergelaten. In de laatste ijstijd, (het Weichselien) met in Nederland een toendraklimaat, werd zand 'uit-gesorteed' door de wind en als een deken over het keileem gelegd. Na afloop van deze ijstijd, zo'n 12.000 jaar geleden, werd het klimaat warmer en vochtiger. De zeespiegel begon te stijgen als gevolg van het afsmelten van de ijskappen. Door de stijgende zeespiegel en de hogere neerslag steeg ook de grondwaterspiegel en ontstonden er tussen de twee in het gebied liggende zandruggen, Langewold en Vredewold, gunstige omstandigheden voor veenvorming. Vlak na afloop van de laatste ijstijd, vond deze veenvorming op bescheiden schaal plaats, later werd vrijwel het gehele gebied bedekt door een uitgestrekt veenmoeras en staken alleen de hoogste delen van de zandruggen, de zogenaamde 'Gasten' nog boven het veen uit. Het overvloedige neerslagwater vond zijn weg door naar de zee via de Lauwers en het Oude Riet tot dat (na 1200 na Chr.) de mondingen van deze veenbeken dichtslibden door de opkomende zee. In de Late Middeleeuwen kwam door ontwatering en afgraving een eind aan de veenvorming in het ZWK. Het natuurreservaat Jilt Dijkshede bevat een laatste restant van het vroegere uitgestrekte veencomplex.

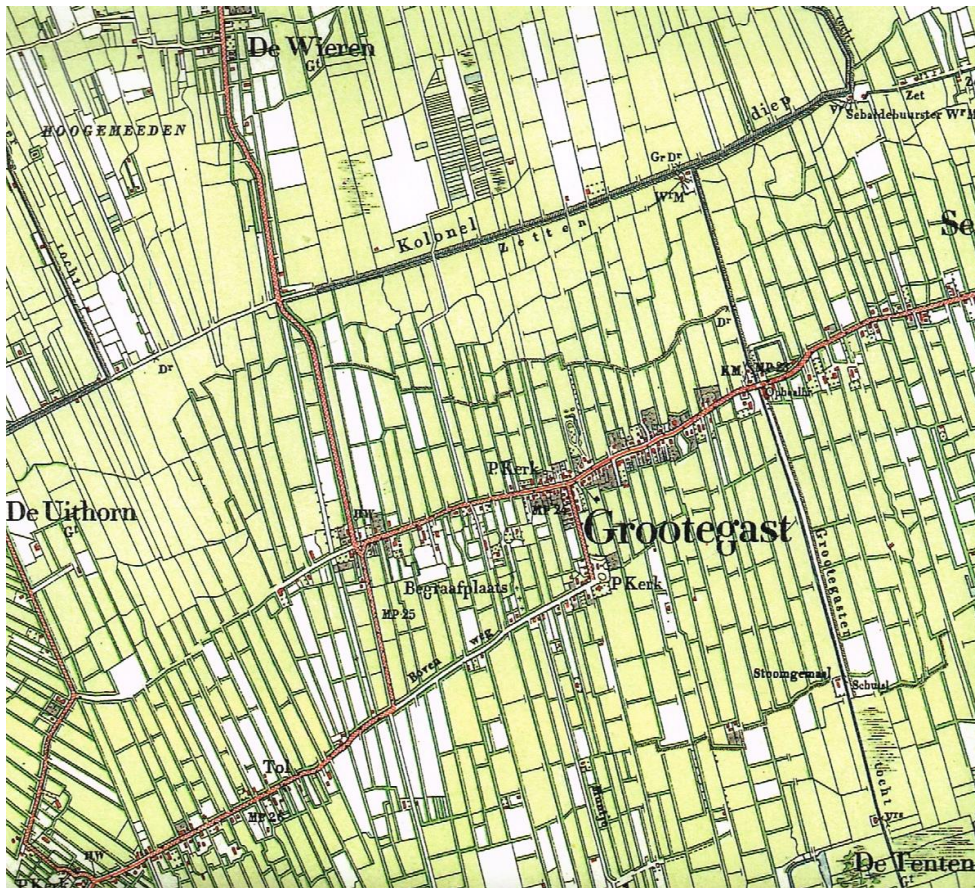
Op de hogere delen in het landschap bij Marum, Noordwijk, Niekerk, Lutjegast en Zuidhorn zijn de percelen enigszins onregelmatig van vorm. Waarschijnlijk waren die gebieden al voor 800 na Christus bewoond. Het grootste deel van het Zuidelijk Westerkwartier bestaat uit langgerekte 'opstreckende' percelen, daterend uit de 10e eeuw en later.

Friese en Drentse kolonisten vestigden zich op de zandrug Vredewold. Het veengebied werd ontgonnen voor en achter de woonplaats en boerderij. Door gebruik te maken van elzenbomen, meidoorn en andere bomen als perceelscheiding voor het vee, ontstonden in dit gebied de zo kenmerkende coulissen. Door de eeuwen heen hebben mensen het landschap benut voor wonen, werken en recreëren. Daarmee hebben zij diversiteit aan natuur en landschap toegevoegd.

De bescherming van belangrijke natuur en landschapswaarden in het gebied is vanaf het laatste kwart van de vorige eeuw (vanaf 1975) opgang gekomen. Dit is vanaf 1990 gedaan door begrenzing van de meest waardevolle gebieden tot Natuurnetwerk Nederland (NNN voorheen EHS), verwerving van gronden voor natuurbeheer door terrein beherende organisaties (Staatsbosbeheer en Stichting het Groninger Landschap) en door beheer van elzensingels en weidevogels op door de landbouw gebruikte grond.

Figuur 2: Coulissen van het Westerkwartier

Figuur 3: Grootegast en omgeving, verkend in 1907, Historische Atlas Groningen, 1:25.000, 1990.

Bodem en water in het ZWK

Bodemkundig ligt het Zuidelijk Westerkwartier op de overgang van het pleistocene keileemdekzandgebied (ook wel het Drents Plateau) naar het noordelijke holocene zeekleilandschap. Op een aantal plekken op het zand en onder de klei zijn nog restanten van het veen aanwezig.

Hydrologisch maakt het ZWK deel uit van het Drentse keileemplateau. De aanwezigheid van slecht of ondoorlatende lagen in de ondergrond, zoals keileem uit het ijs van de voorlaatste ijstijd (het Saalien) en potklei gesedimenteerd in de voor-voorlaatste ijstijd (het Elsterien), bepaalt in hoge mate het kwel- en infiltratiepatroon. Het diepe grondwater dat aan de oppervlakte komt is afkomstig van het Drents plateau. Op laaggelegen plaatsen in het landschap, in de dalen van het Oude Riet en de Lauwers, waar de slecht waterdoorlatende keileem en of potklei ontbreken, kan het diepe grondwater als kwel aan het maaiveld uit treden. Dit komt voor in Polder de Kale Weg, de Wemerpolder, Polder de Oude Riet en Polder de Tolberterpetten. De gasten zijn door hun relatieve hoogteligging infiltratiegebieden. Ook dit water van de gasten kan in de lager gelegen delen van het landschap als kwelwater aan het maaiveld verschijnen.

De bodemkundige en hydrologische situatie in het ZWK is hierdoor afwisselend. Door de grillige opbouw van het gebied in de vorm van zandruggen, van elkaar gescheiden door laagten en insnijdingen komen er in het gebied veel lokale overgangen voor tussen zand en veen, veen en klei en zand en klei en zijn er afwisselend natte en droge plekken.

Natuur en landschap

De ontstaansgeschiedenis en de hiermee nauw samenhangende inrichting door de mens hebben ertoe geleid dat het landschap in het Zuidelijk Westerkwartier gevarieerd van opbouw is. In het zuiden is er een vrij open veen-ontginningslandschap met een kanaaldorp:

Jonkersvaart. Meer naar het noorden valt het grote verschil op tussen de gasten en de aangrenzende laagten. Op de gasten is de bebouwing geconcentreerd in de vorm van wegdorpen en bestaan de perceel-scheidingen uit elzensingels. Het landschap is hier besloten van karakter; het coulisselandschap. De laagten zijn grotendeels vrij van bebouwing en opgaande beplanting en geven een open indruk. Ten noorden van de rug Lutjegast-Niekerk strekt het zeekleigebied zich uit, gekenmerkt door een grote mate van openheid, verspreide bewoning en een opstreckende verkaveling dit over gaat in een onregelmatige blokvormige percelering. In de kwelzones, waar de invloed van waterinlaat uit de boezem of van bemesting door de landbouw, niet overheerst, ontstaat een geheel eigen milieu waarin zich verschillende soorten planten thuis voelen. De van plaats tot plaats verschillende milieuomstandigheden uit zich in een afwisselende flora en fauna.

Figuur 4: natuurgebied 'Op de Lutje Gast'.

Figuur 5: Plantensoorten op nat schraalland, Bombay, 2015

Figuur 6: Ecologische relaties van de koekoeksbloem.

Echte koekoeksbloem (Lychnis flos-cuculi)

Gevlekte silene-uil (Hadena confusa), een nachtvlinder, gebruikt de echte koekoeksbloem als waardplant

Zilveren maan (Boloria selene), benut de echte koekoeksbloem als nectarplant. De vlinder is zeldzaam geworden. Verdroging wordt als een belangrijke oorzaak van achteruitgang gezien.

Figuur 7: Plantensoort op kruiden- en fauna- rijkgrasland, Bombay 2015.

Figuur 8: Krabbescheer in sloot bij Bombay

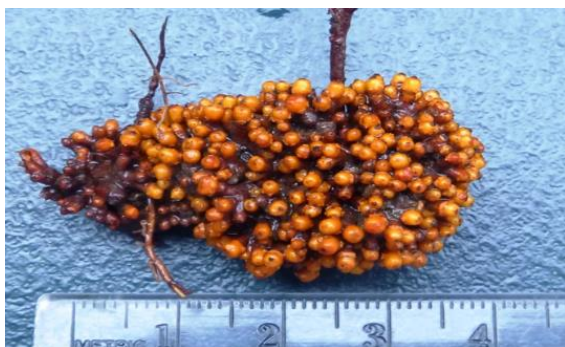

Figuur 9: Singel-structuur 'Op de Lutje Gast'.

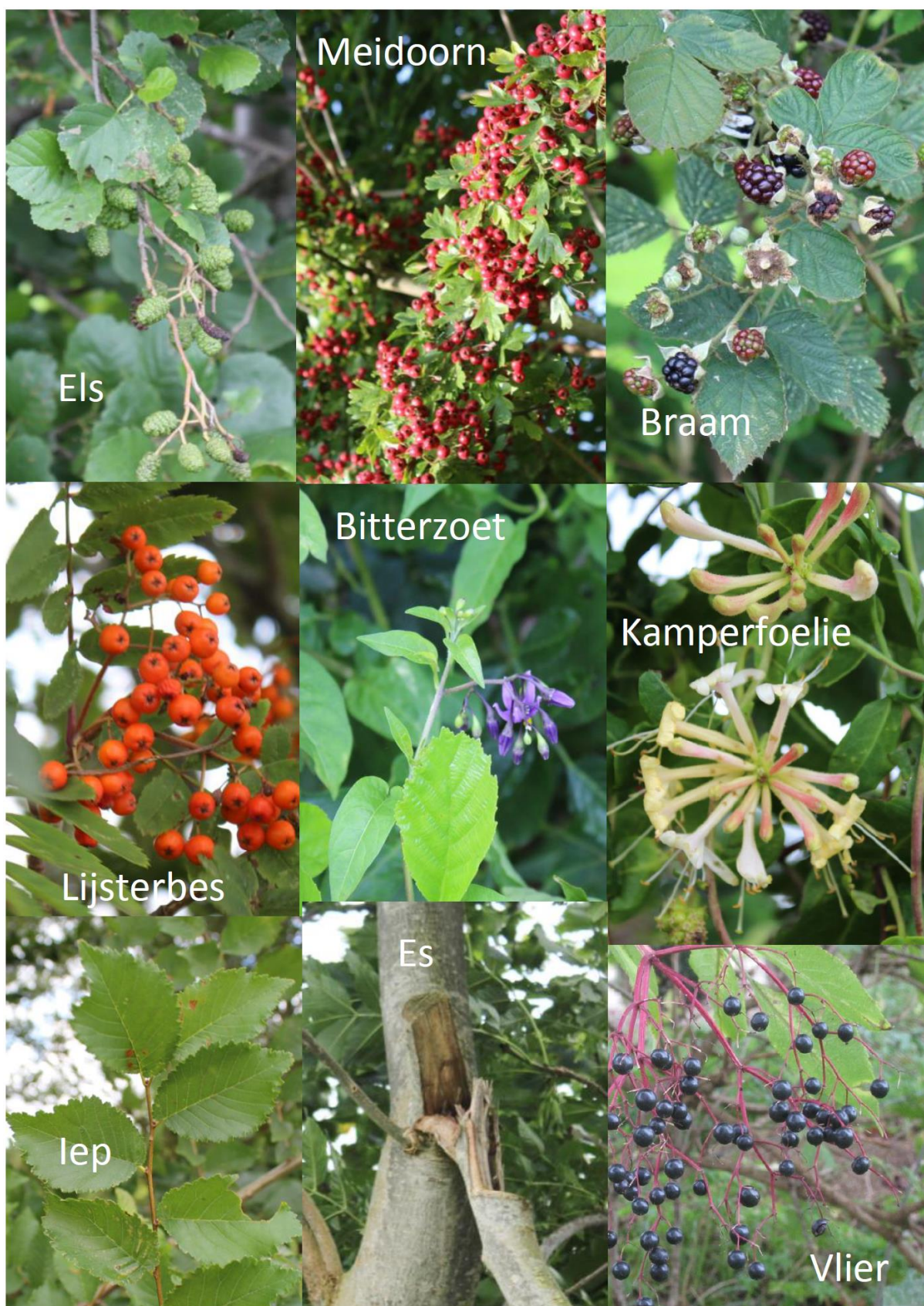
Elzensingelgebied

De relatief hooggelegen dekzandgebieden, waar vrijwel overal een laag keileem in de ondergrond voorkomt, worden in de eerste plaats gekenmerkt door een netwerk van elzen- en houtsingels. De dichtheid van dit netwerk verschilt sterk van plaats tot plaats. In het zuidelijk deel, het vroegere hoogveengebied, is het patroon van singels tamelijk open. Daarentegen zijn er ten noorden van de lijn Marum-Tolbert grote delen met een uitgesproken kleinschalig elzensingelpatroon, zoals ten zuiden van Kornhorn en rondom Grootegast.

In elzensingels met een breedte aan maaiveld van minstens een meter kan een afwisselende begroeiing zijn ontstaan. Als opgaand geboomte overweegt de zwarte els, maar ook zomereik, berk, es en wilg komen regelmatig voor. Een struiklaag kan aanwezig zijn in de vorm van laagblijvende begroeiing met braam, of als hoger uitgroeiend struweel met meidoorn, sleedoorn, lijsterbes of vlier. Kenmerkende soorten van elzensingels zijn zachte witbol, kamperfoelie, fluitenkruid, bitterzoet, brede stekelvaren en brandnetel. De inheemse elzen leven in symbiose met bacteriën en schimmels. *Frankia alni* bacterie leeft op de wortel van de els en zorgt voor de binding van stikstof uit de lucht. Op wat vochtiger plaatsen kunnen soorten als hop, Robertskruid en Gelderse roos worden gevonden. Doordat elzensingels smal zijn en aangrenzend aan goed bemest grasland, en de wortels in samenwerking met bacteriën stikstofbindend zijn, is in de omgeving waar de elzen groeien de bodem voedselrijk. Daarom hebben "onkruiden" zoals grote brandnetel en kweek nabij en onder de elzen vaak een aandeel in de vegetatie. De samenstelling van de broedvogelbevolking van de elzen- en houtsingels is afhankelijk van de opbouw van de vegetatie. 'Uitgeholde' singels met alleen een rij bomen zijn arm aan zangvogels, singels met ondergroei van minstens één meter breed en goed ontwikkelde struik en boom lagen zijn in het algemeen rijk aan soorten. Indien daarnaast ook oud en hoog opgaande geboomte aanwezig is kunnen ook soorten zoals holenduif en boomvalk tot broeden komen. Behalve met de opbouw van een singel blijkt de omvang en de samenstelling van de broedvogelbevolking ook samen te hangen met de structuur van het landschap. Hoe meer singels en des te meer struik- en boomsoorten, des te meer soorten en broedparen vogels er aanwezig kunnen zijn.

Figuur 10. Frankia alni bacterie aan elzenwortel samen met de fluitkruid-brandnetel vegetatie

Figuur 11: bomen en struiken voor een bio-diverse singel

Figuur 12: Beheer van de elzingsingels in het winter- seizoen

Figuur 13: Vogelsoorten waar genomen i.s.m. Leo Stockmann op 12 mei en 28 juli 2017 in de omgeving van de singels 'Op de Lutje Gast'.

Soort	Biotoop	Voedsel	Overwintering
Spotvogel	Mantel, zoomvegetaties elzingsingels met braam en struikgewas.	Insecten en bessen	Zuiden van Afrika
Winterkoning	Heggen, struiken, bramen en takkenbossen	Insecten	Standvogel
Fitis	Bosranden	Muggen en vliegen	Tropisch Afrika
Zwartkop	Loofhout, oudere bomen met veel ondergroei	Insecten bessen en vruchten	Middellandse zee
Gekraagde roodstaart	Gevarieerd bos, bomen met spechtgaten	Insecten en rupsen	Tropisch Afrika
Grasmus	Heggen, braamstruiken, struikgewas langs spoorwegen	Insecten, bessen vruchten	Afrika
Nachtegaal	Braam en brandnetel	Insecten	Tropisch Afrika
Boomkruiper	Volgroeide bomen met 'holle' plekken en 'losse' bast	Insecten	Standvogel
Merel	Bos, stads- en dorpsplantsoen, tuin & bosranden	Wormen, insecten bessen en fruit	Standvogel
Sijs	In broedtijd in naaldbossen met veel sparren, maar ook in gemengde bossen en parklandschap. In de winter vooral in elzen	Zaden van elzen , en andere bomen, knoppen en insecten.	Standvogel en wintergast in Nederland

Figuur 14: Sijzen komen af op de elzenproppen en de nachtegaal houdt van braam en brandnetel

Rol van Stichting de Dotterbloem

Stichting de Dotterbloem is zich bewust van de ontstaansgeschiedenis, de verscheidenheid van het landschap en de rol en invloed die de mens daarop in de loop der eeuwen heeft gehad. Zij is zich ook bewust van invloeden op natuur- en landschap van de huidige landbouwpraktijk, vanuit realisatie van nieuwe infrastructuur en woongebieden. Binnen dit spanningsveld streeft de Stichting naar een 'cultuurhistorisch eigen waardevol' landschap met een bio-diverse natuur. En voor mensen een landschap met rust en ruimte voor recreatieve activiteiten.

Kader waarbinnen de Stichting werkt

Het natuurplan van de provincie Groningen is een belangrijk kader waarbinnen de Stichting werkt (). De natuurdoelen, de natuurdoelsoorten en de daarbij horende natuurdoelpakketten worden in het plan en de daarbij horende kaart aangegeven (). Aan de hand van de natuurplankaart worden de begrenzingen van het Natuurnetwerk Nederland voor zover dat in de provincie ligt duidelijk. De zogenaamde indexen voor natuur en landschap geven beschrijvingen van de natuurdoelpakketten (). Deze beschrijvingen vormen uitgangspunt voor de beheerplannen en de beheervoorschriften c.q. het beheer in de praktijk. Voor de beheervergoedingen is de SNL-n subsidieregeling voor natuurbeheer en de SKNL van belang.

Bij ontwikkeling van plannen door de stichting zijn of kunnen ook andere plannen van de provincie en of gemeenten een kader zijn waarbinnen gewerkt wordt. In het bijzonder zijn voor wat betreft de gemeenten de bestemmingsplannen voor het buitengebied met haar vergunningensysteem voor het 'aanleggen' van voorzieningen van belang.

Stichting de Dotterbloem heeft in 2016 een 'eigen' kwaliteitshandboek opgesteld. Tevens zijn voor de verschillende te beheren gebieden beheerplannen opgesteld. Op grond van de kwaliteitshandboek heeft de Stichting Certificering SNL op 24 januari 2017 besloten Stichting de Dotterbloem te certificeren. Er wordt gewerkt volgens de systematiek van de **PDCA-cirkel** (Plan-Do-Check-Act): binnen de organisatie wordt gepland, activiteiten worden uitgevoerd en geëvalueerd en vanuit de evaluatie wordt het beheer aangepast en verbeterd. Op die manier wordt gestructureerd gewerkt aan een 'beoogd en goed product'.

Relaties

Voor zover van belang voor het realiseren van haar doelen werkt de stichting samen met:

- Pachters en vrijwilligers.
- Sponsors
- Andere terrein-beherende organisaties die actief zijn in het ZWK: Staatsbosbeheer en Stichting het Groninger Landschap.
- De provincie Groningen, gemeenten Leek, Marum, Grootegast en Zuidhorn en de waterschappen Noorderzijlvest en het Wetterskip Fryslan.
- Het collectief Groningen West en de Gebiedscoöperatie Westerkwartier

Doelen van de stichting

1. Verwerven en beheren van gronden met (potentiële) landschappelijke en natuurwaarden in het Zuidelijk Westerkwartier.
2. Plannen en voorbereiden van het beheer met behoud en ontwikkeling van streekeigen waarden van het landschap, natuur en cultuurhistorie. Tot het streekeigene behoren de opstreckende kleinschalige verkaveling, hout- en elzensingels, de poelen (deels in de vorm van pingo-ruïnes) en karakteristieke woon- en boerderij gebouwen.
3. Uitvoeren van het beheer door pachters die natuur- en landschapsbeheer en de te oogsten producten in hun bedrijfsvoering willen en kunnen opnemen. Pachters dienen de doelstellingen van de Stichting te onderschrijven. Dat dient ook naar voren te komen in het beheer van natuur- en landschap op (eigen) agrarische percelen van pachters. Pachters leggen hun werkzaamheden op de natuurpercelen vast in een logboek.
4. Openstelling van de terreinen voor publiek daar en wanneer dat geen verstoring van natuur- en landschapswaarden met zich meebrengt.
5. Bewoners, beheerders en bezoekers van buiten het gebied informeren ('verslag te doen') over de waarden van het gebied en de resultaten van het beheer.
6. Efficiënt en effectief organiseren van het werk- en bestuursproces, met als resultaat behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden, waardering uit de streek, van pachters en sponsors en een financieel positief resultaat.

Part-Ner Kwaliteitshandboek Natuurbeheer
Versie 3.0 | september 2017

Figuur 15: Voor de kwaliteitscertificering heeft de Stichting zich aangesloten bij Part-Ner ().

Middelen voor realisatie van doelen

Personele middelen

De personele middelen waarmee aan realisatie van de doelen wordt gewerkt bestaat uit bestuursleden van de Stichting, pachters, vrijwilligers en derden die worden ingehuurd. Voor het werken aan de doelstellingen van de Stichting zullen bestuursleden contacten met andere terrein beherende organisaties en overheden dienen te onderhouden. Bestuursleden organiseren het werkproces effectief, daarbij behoort het vastleggen en evalueren van resultaten, onderdeel van de PDCA-cyclus, toezicht op het voldoen aan beheervorschriften en het hanteren van het eigen kwaliteitshandboek, goedgekeurd door de Stichting Certificering SNL. Derden worden ingehuurd om te 'monitoren', het inventariseren van de resultaten van het beheer. Voor het bestuur gelden de statuten van de Stichting (KvK 02095652). Bestuursleden kennen een zittingsperiode van 4 jaar maar kunnen worden herkozen. De agrarische natuurverenigingen De Eendracht en Boer & Natuur ZWK worden, zolang deze nog bestaan, betrokken bij het kiezen van nieuwe bestuursleden. Voor de bij de Stichting betrokken mensen worden de volgende functies en taken onderscheiden. Samen wordt gewerkt aan de realisatie van de doelen van de Stichting.

Figuur 16: 9 september 2015, excursie 'Op de Lutje Gast'.

Functies voor mensen, taken en verantwoordelijkheden		Werken aan doelen
Functie	Taken, activiteiten en verantwoordelijkheden	
Voorzitter	Leiden van de bestuursvergaderingen	1
	Bewaken van het kwaliteitscertificeringscyclus (PDCA-cyclus)	6
	Representatie en werving nieuw areaal	1
	Contact onderhouden met andere terreinbeheerders	6
	Contact onderhouden met overheden, provincie en RVO	6
Secretaris	Samenstellen van agenda van de bestuursvergaderingen	6
	Maken van verslagen van vergaderingen, archiveren van pachtcontracten, werkplannen en logboeken en monitoringsrapportages. Maken van jaarverslag.	6
	Opstellen van pachtcontracten, vertaling van natuurdoelen in voorschriften	2
Secretaris & bestuurslid operationeel beheer	Communiceren beheervorschriften en pachtvoorwaarden	2 en 3
	Afsluiten van contracten met pachters, communicatie natuurdoelen en beheervorschriften	3
	Communiceren logboeken, werkplannen voor het concrete beheer	3 & 6

Penningmeester	Doen van betalingen, factureren van pachtinkomsten, opstellen van een financieel jaaroverzicht	6
	Contact onderhouden met bank(en): Groenfonds & RABO	6
Bestuurslid	Schouw (jaarlijks) en controle van pachtvoorschriften en schouw singels op breedte en voldoende ontwikkeling van ondergroei, struik- en boom-laag, incl. rapportage	3 en 6
Bestuurslid	Interne kwaliteitsbewaking: jaarlijks toezien op het doorlopen van de PDCA cyclus, inclusief documentatie is archivering daarvan.	6
Bestuurslid	Publiciteit, promotie, informatievoorziening, bebording terreinen, beheer van de website:	4 en 5
Pachters & derden (loonwerk)	Beheren van de percelen conform pachtvoorschriften	2 & 3
Vrijwilligers	Beheer van wandelpaden in het groeiseizoen, zie: 'Bende van de Baak',	2 & 3
Derden	Monitoren/inventariseren en maken van monitoringsrapportages, 1 keer per 2 jaar vegetatie, 1 keer per 3 jaar soorten en aantallen broedvogels	6
Derden	Opstellen van inrichtings- of beheerplannen	2 & 4

Fysieke middelen

De fysieke middelen van de Stichting bestaan uit de percelen natuurterrein met daarop vegetatie, houtopstanden, fauna, paden, bruggetjes, banken, bouwwerken, hekwerken en bebordingen. Zie hiervoor de bijlage A: Eigendom en beheer van de Stichting, stand van zaken oktober 2017.

Figuur 17: Bebording, hekwerken, bruggetjes en banken

*12 september 2015,
Abel Tasman Struuntocht*

Financiële middelen

De financiële inkomsten bestaan uit pachtinkomsten, SNL-n beheerinkomsten en bijdragen van sponsors. Voor wat betreft de uitgaven gaat het om: rente en aflossingskosten van hypotheeklen bij het Groenfonds, heffingen van het waterschap, ruilverkavelingslasten, kosten voor beheer en monitoren van de resultaten, publiciteit en informatievoorziening en bestuurskosten.

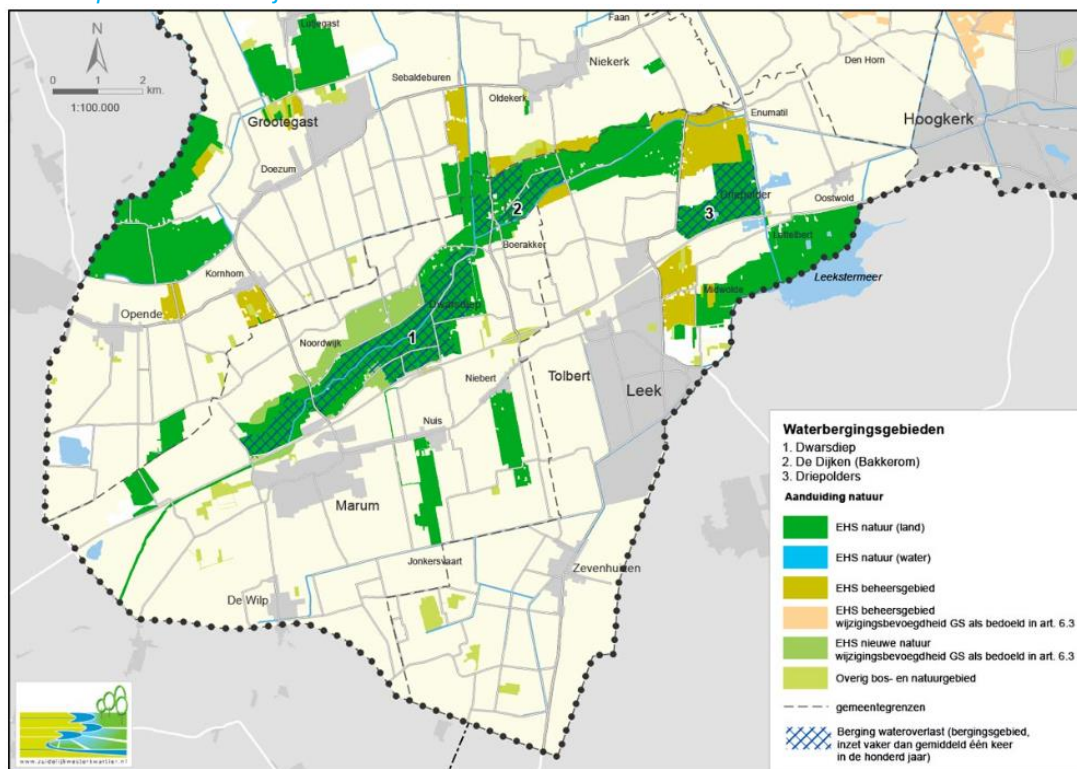
Te verwachten ontwikkelingen 2017-2020

Onder leiding van de gebiedscommissie voor het Zuidelijk Westerkwartier vindt thans (2017) planvorming plaats voor realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN voorheen EHS) in combinatie met planvorming voor waterbergingsgebieden. Het gaat om een integrale planvorming. Naast de natuurontwikkeling en waterberging is de planvorming gericht op waterkwaliteit, landbouw en landschap. In 2018 zullen definitieve besluiten worden genomen over de plannen. Vervolgens zal uitvoering van de plannen ter hand worden genomen, zie ook:

De realisatie van natuurontwikkeling al of niet in combinatie met het realiseren van waterbergingsgebieden zijn kansen voor de Stichting Dotterbloem om zich verder te ontwikkelen. De Stichting kan met haar ervaring en specifieke invalshoek een positieve bijdrage leveren aan het plan- en inrichtingsproces.

Er vindt, ook in het Zuidelijk Westerkwartier, een zekere vergrijzing van de bevolking werkzaam in de landbouw plaats. Een aantal bedrijven heeft geen opvolger. Deze bedrijven komen vroeger of later 'op de markt'. Bestaande bedrijven met zicht op continuïteit kunnen daarmee hun bedrijf vergroten. Maar ook kan de vrijkomende grond benut worden voor natuurontwikkeling, waterberging en waar mogelijk functioneel in combinatie met extensieve vormen van landbouw. Voor zover de bedrijven met geen zicht op continuïteit liggen binnen de begrenzingen van de NNN kan de Stichting Dotterbloem een voorbeeld en stimulerende functie hebben bij de omvorming van landbouwgrond naar grond met een natuurbestemming. De waardedaling van de grond die bij deze omvorming plaatsvindt wordt als een subsidie vergoed door de overheid (SKNL-regeling). Daarmee kan een extensieve vorm van landbouw in dienst van natuurontwikkeling worden voorgezet en doorgegeven.

Bron: <http://www.zuidelijkwesterkwartier.nl>

Figuur 18: Marumerlaga: waterberging aan de oorsprong van het Oude Riet

Figuur 20: Weidevogelbeheer, Pasop-Matsloot.

Bijlage A: Eigendom en beheer van de Stichting, stand van zaken oktober 2017

Terreinen bij Bombay, Hoogemieden, Wilgepad en Pasop

Beheer-eenheid	Grootte in ha	Kadastrale gegevens	Beheertypen	Code index Natuur en Landschap **)
1	4,80	Grootegast, N222	Kruiden- en faunarijk grasland	N12.02
2	3,01	Grootegast, N 111	Kruiden- en faunarijk grasland	N12.02
3	2,31	Grootegast, N113	Kruiden- en faunarijk grasland	N12.02
4	2,82 *)	Marum, H 221	Vochtig schraalland	N10.01
5	6,58	Leek, A 1830	Vochtig weidevogel-grasland	N13.01

*) Met openstelling, toegankelijk door middel van paden.

**) Zie voor beschrijvingen van de natuurdoelpakketten:

<http://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap>

Terreinen Op de Lutje Gast

Beheer-eenheid	Grootte in ha of m	Kadastrale gegevens	Beheertypen	Code index Natuur en Landschap
6	2,85 *)	Grootegast, N 407 en M 554	Kruiden- en Faunarijkgrasland	N12.02
7	1,35 *)	Grootegast, N 407	Kruiden- en Faunarijke akker	N12.05
8	9,09 *)	Grootegast, N 408	Kruiden- en Faunarijkgrasland	N12.02
9	1,77 *)	Grootegast, N 408	Kruiden- en faunarijke akker	N12.05

10	81 m	Grootegast, N 407	Elzensingel	L01.03
11	482 m	Grootegast, N 407	Elzensingel	L01.03
12	296 m	Grootegast, N 407 en M 552	Elzensingel	L01.03
13	569 m	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
14	233 m	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
15	105 m	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
16	< 175 m ²	Grootegast, N 408	Poel	L01.01
17	266	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
18	263	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
19	420 m	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
20	< 175 m ²	Grootegast, N 408	Poel	L01.01
21	117 m	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
22	157 m	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
23	< 175 m ²	Grootegast, N 408	Poel	L01.01
24	209	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
25	< 175 m ²	Grootegast, N 408	Poel	L01.01
26	187 m	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03
27	56 m	Grootegast, N 408	Elzensingel	L01.03

*) Met openstelling, toegankelijk door middel van paden.

Figuur 21: Beheer van een kruiden- en faunarijke akker

Legenda

 N10.02 Vochtig hooiland

Lidnr.: 105001
 Kaartnr.: 3 van 4
 Provincie: Groningen
 Datum: 30 mei 2017
 Auteur: Unie van Bosgroepen
 Ondergrond: Copyright © 2017, Dienst voor het Kadaster
 en de Openbare Registers, Apeldoorn

Beschikking SNL 2017 – 2022

Status: Definitief
 Zaaknr.: 2017012

Legenda

 N13.01 Vochtig weidevogelgrasland

Lidnr.: 105001
 Kaartnr.: 2 van 4
 Provincie: Groningen
 Datum: 30 mei 2017
 Auteur: Unie van Bosgroepen
 Ondergrond: Copyright © 2017, Dienst voor het Kadaster en de Openbare Registers, Apeldoorn

Beschikking SNL 2017 – 2022

Status: Definitief
 Zaaknr.: 2017012

Legenda

N12.02 Kruiden- en faunarijke grasland

Lidnr.: 105001
 Kaartnr.: 4 van 4
 Provincie: Groningen
 Datum: 30 mei 2017
 Auteur: Unie van Bosgroepen
 Ondergrond: Copyright © 2017, Dienst voor het Kadaster
 en de Openbare Registers, Apeldoorn

Beschikking SNL 2017 – 2022

Status: Definitief
 Zaaknr.: 2017012

Legenda

- L01.01 Poel
- L01.03 Elzensingel bedekking gemiddeld
- N12.02 Kruiden- en faunarijke grasland
- N12.05 Kruiden- en faunarijke akker

Lidnr.: 105001
 Kaartnr.: 1 van 4
 Provincie: Groningen
 Datum: 14 juli 2017
 Auteur: Unie van Bosgroepen
 Ondergrond: Copyright © 2017, Dienst voor het Kadaster en de Openbare Registers, Apeldoorn

Beschikking SNL 2017 – 2022

Status: Definitief
 Zaaknr.: 2017012

Bijlage B: Over de Dotterbloem zelf.....

De gewone dotterbloem (***Caltha palustris subsp. palustris***) is een vaste plant uit de ranonkelfamilie (Ranunculaceae). De soort is in Nederland wettelijk beschermd. De gewone dotterbloem onderscheidt zich van de zeldzaam voorkomende spindotterbloem (*Caltha palustris subsp. araneosa*) door de holle, niet verdikte knopen van de bloemstengels en het ontbreken van een elleboogvormige knik. De bladeren zijn rond tot bijna niervormig. De plant wordt 45-60 cm hoog.

De favoriete standplaats is langs randen van sloten, beken, in vochtige weilanden, brongebieden en andere zompige plaatsen. Op deze plaatsen komt de plant zowel in de volle zon als in de halfschaduw voor.

De bloeiperiode loopt van maart tot april en soms nog van augustus tot september. De ongeveer 4 cm grote bloemen tellen vijf tot acht gele kelkbladen, geen kroonbladen en talloze meeldraden. Licht glanzende bladen. De onderste bladeren zijn lang gesteeld. De bloemstengels zijn hol en glad. Vee vermijdt de licht giftige plant. Hooi met een geringe hoeveelheid dotterbloemen kan voor vee geen kwaad, maar grote hoeveelheden leiden tot spijsverteringsstoelingen. De bloemen worden bezocht door zowel vliegen, kevers als bijen. Wanneer de insecten over de meeldraden kruipen, overdekt het stuifmeel hen, waarna zij weer bloemen kunnen bevruchten. De plant komt niet voor in brakwater. Rijpe zaden blijven drijven, waardoor de plant zich gemakkelijk langs de oevers van beken en sloten verspreidt.

Jac. P. Thijse

De bekende schoolmeester Jac.P.Thijse zei:

"De dotterbloem is voor de wei, wat het sneeuwklokje en de anemoontjes voor het bosch zijn: de eerste bloem, die zich in overweldigend groot aantal vertoont, zodat iedereen er wel op letten moet".

Dotterbloemhooilanden

Natte en moerassige plekken, drassige en voedselarme hooilanden, het zijn de plekken die in het voorjaar getooid worden door de grootbloemige, prachtige goudgeel gekleurde dotterbloemen. De bloeitijd is van maart tot mei, maar vooral in de maand april bloeien ze op sommige plekken massaal. In deze natte hooilanden komen verder o.a. ook de veldzuring, de echte koekoeksbloem en de grote ratelaar voor. Allemaal planten die dezelfde eisen aan hun milieu stellen, hoge waterstanden in combinatie met mineraalrijke kwel. De dotterbloemen zelf worden niet door vee gegeten, er zit een bijtende scherpe stof in. Vroeger werd sap uit de bloemen geperst, dat werd gebruikt om boter geel te kleuren. Als u een dotterbloemgrasland wilt creëren, verheug u dan niet op grote gele velden. Ook in de natuurlijke situatie komt het dotterbloemhooiland maar voor op een smalle zone, tussen riet- en graslanden in.

Logo

Het logo van de Dotterbloem is opgebouwd uit: drie divergerende lijnen. De lijnen zijn opgevuld met:

- a) Een groene kleur; voorstellende het land/de grond/aarde
- b) Een blauwe kleur voorstellende het water
- c) Waar water en grond bij elkaar komen (grensvlak) daar gedijt de Dotterbloem.

Bijlage C: Samenstelling van het bestuur, november 2017.

Harmke van der Sluis	Voorzitter	M. 06 17151917	harslu@hotmail.nl
Fokke Dijkstra	Secretaris/penningmeester	M. 06 12122166	f.dijkstra2a@gmail.com
Peter van Dam	Lid	M. 06 15010998	pn.vandam.pvd@gmail.com
Gert Datema	Lid	M. 06 33954131	gert@maarsdijk.nl
Gerk Vries	Lid toezichthouder gronden Leek	M. 06 40945517	g.r.vries@comveeweb.nl
Jan van Miltenburg	Lid toezichthouder gronden Lutjegast	T. 0594-513351	jlmvanmiltenburg@hotmail.com

Colofon:

Beleidsplan voor de Stichting de Dotterbloem 2017-2020.

Stichting voor natuur en landschapsbeheer in het Zuidelijk Westerkwartier

Tolbert, november 2017.

© Afbeeldingen van vogels: *Vogelbescherming Nederland*

© Rapportage en gebiedsfoto's: *Ariën Baken,*

Figuur 22: Het maaien van de paden, Bertus Bosma & Hielke Faber (vrijwilligers).